

İŞĞALDAN AZAD OLUNMUŞ ƏRAZİLƏRDƏ TAXILÇILIQ POTENSİALININ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

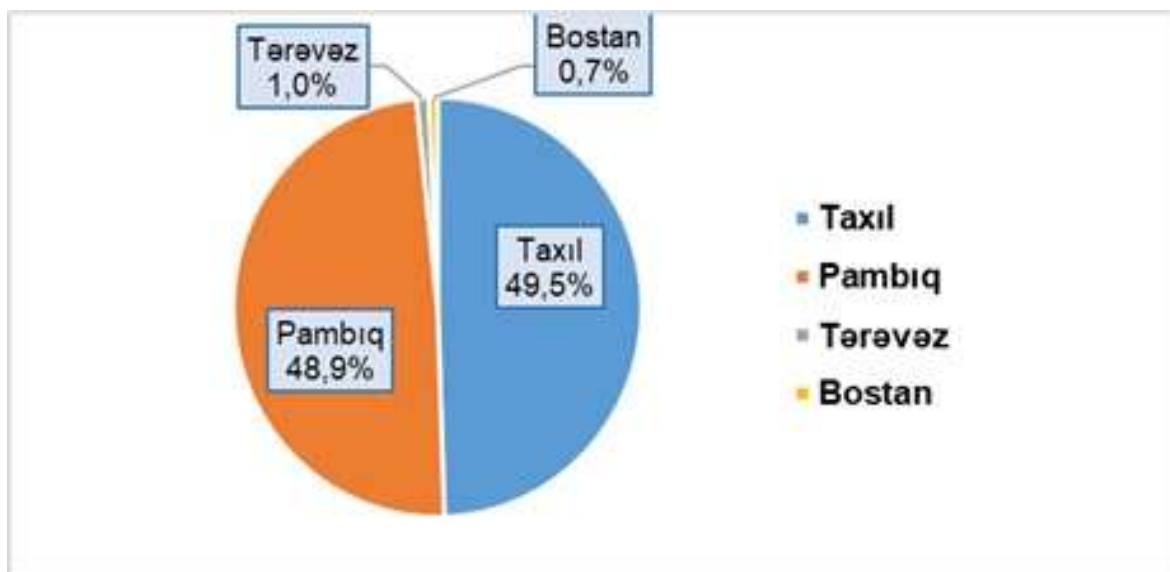
Ölkəmizdə taxılçılığın inkişaf etdirildiyi ərazilərdən biri də Qarabağ bölgəsidir. Bölgədə son illərdə ənənəvi təsərrüfat sahəsi olan taxılçılığın intensiv inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilir.

Bitkiçilik sahəsi üzrə aqrar potensialın qiymətləndirilməsinə nəzər yetirsək, Ağdam rayonunda 1988-ci ilin əkin sahələrinin strukturuna nəzər saldıqda taxıl sahələrinin (49,5%) və pambıq sahələrinin (48,9%) daha geniş sahələri əhatə etdiyi müşahidə olunur. Bu bitkilərlə yanaşı, 1985-ci ildə Ağdam rayonunda çoxillik əkmələr üzrə üzüm bağlarının 21,3 min hektar, yəni maksimum sahədə üzümlüklərin mövcud olması və bu üzümlüklərin ölkədəki payının 8,0 faizlik bir hissəsini təşkil etməsi üzümçülüyn bu rayonda prioritet sahə olduğunu göstərməkdədir. Üzümçülüklə yanaşı, 80-ci illərdə 306 hektar meyvə və giləmeyvəliklərin mövcudluğu rayonun çoxillik bitki əkinçiliyi ənənəsinə malik olduğunu büruzə vermişdir. Aşağıdakı diaqramda əks olunan strukturdan bölgənin hansı bitkiçilik məhsullarının istehsalı ilə ixtisaslaşdığı, kənd təsərrüfatının tarixi ənənəsinin hansı sahələrdə təmərküzləşdiyi nəzərə çarpır.

Ümumilikdə Ağdam rayonunda 1988-ci ildə mövcud olan taxıl sahələri ölkədəki müvafiq əkin sahəsinin 1,4 faizini, eləcə də rayonda mövcud olan pambıq sahələri isə ölkədəki sahənin 2,5 faizini təşkil etmişdi.

Qrafik 1.

1988-ci il üzrə Ağdam rayonunda bitkiçilik məhsullarının əkin strukturu, %



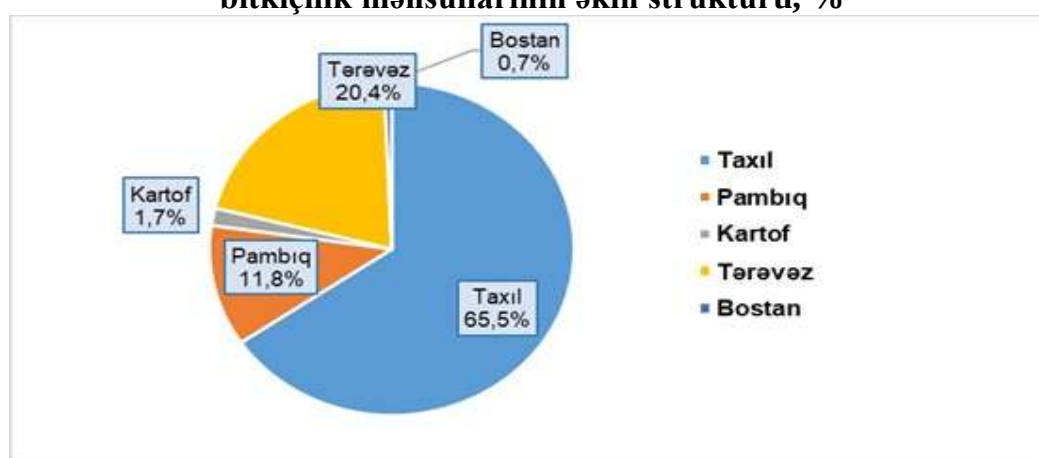
Mənbə: Dövlət Statistika Komitəsi.

Ağdamın işğala məruz qalmamış hissəsində 2019-cu ilin əkin sahələrinin strukturuna nəzər saldıqda da taxıl (65,5%) və pambıq sahələri (11,8%) azalmış olsa da daha geniş sahələri əhatə etdiyi görünür. Bununla belə, tərəvəz (20,4%), o cümlədən kartof (1,7%) və soğan (3,7 min ha) bitkilərinin də xüsusi çəkilişi nəzərə çarpan də-rəcədə fərqlənməkdədir. Ağdamın işğala məruz qalmamış hissəsində üzümlük sahələri demək olar ki, yoxdur. Lakin meyvə və giləmeyvəliklərin sahəsi 764,8 hektar olub. İl-lər keçdikcə əkin strukturunda pambıq sahələrinin çoxillik əkmələr və tərəvəz sahələri ilə əvəzləndiyi müşahidə edilir.

2019-cu ildə isə rayonda mövcud olan taxıl sahələri ölkədəki müvafiq əkin sahə-sinin 1,6 faizini, eləcə də pambıq sahələri isə ölkədəki sahənin 2,9 faizini təşkil edib.

Qrafik 2.

2019-cu il üzrə Ağdamın işğala məruz qalmamış hissəsində bitkiçilik məhsullarının əkin strukturu, %



Mənbə: *Dövlət Statistika Komitəsi.*

Taxıl istehsalı üzrə potensiala nəzər yetirsək əldə edilən rəsmi statistik məlumat-lara əsasən, 1980-ci ildə 6,3 min hektar sahədə taxıl əkilib və biçilmiş taxıl sahələ-rindən 28,3 min ton məhsul əldə edilib, 1985-ci ildə müvafiq olaraq sahə 7,3 min hek-tar və biçilmiş taxıl 29,8 min ton olub. 1988-ci ildə isə 7,7 min hektar taxıl sahəsindən 30,1 min ton taxıl biçilib. Göründüyü kimi, işğaldan öncəki dövr ərzində (1980-1988) taxıl istehsalında 6,4 faizədək artım müşahidə olunub. Taxıl üzrə orta məhsuldarlıq 39,8 sent/ha təşkil edib, maksimum məhsuldarlıq isə 44,6 sent/ha olub ki, bu da həmin illərdə ölkə üzrə məhsuldarlıq göstəricilərindən 1,9 dəfəyədək yüksək olduğunu gös-tərir.

Həmçinin taxılın keçmiş məhsuldarlıq göstəricisi 2019-cu il üzrə müqayisədə isə 15,8 faiz daha çox olub. 1980-1988-ci illərdə Ağdam rayonunda taxıl istehsalı ölkə üzrə istehsalın 2,5 faizini təşkil edib. 2019-cu ildə işğala məruz qalmayan Ağdam əra-zisindəki müvafiq istehsalın xüsusi çəkisi isə 1,6 faizdir (55,7 min tondur). Həmin illər ərzində məhsuldarlığın ölkə səviyyəsindən daha yüksək olması, taxıl istehsalında Ağdam rayonunun potensial imkanlara malik olduğunu göstərir.

Müstəqilliyimiz bərpa olunduqdan sonra aqrar sahədə aparılmış əsaslı islahatlar və innovativ texnologiyaların tətbiqi nəticəsində ölkədə məhsuldarlığın artması ilə ya-naşı, Ağdam rayonunun işğaldan azad edilmiş ərazilərində yeni aqrar islahatların apa-rılması və innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə ümidverici nəticələr əldə etmək olar. Tədqiqatlar nəticəsində proqnoz inkişaf dövrü hesab edilən 2025-ci ilə qədər Ağdam rayonunda taxıl istehsalının 86,6 min tona çatdırılması gözlənilir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Azərbaycanın statistik göstəriciləri ADSK. Səda nəşriyyatı, Bakı, 2015.
2. Azərbaycanın kənd təsərrüfatı ADSK. Səda nəşriyyatı, Bakı, 2015.
3. Qasimov Ə.C. “Aqrar- sənaye müəssisələrinin iqtisadiyyatı və idarəedilməsi” Bakı, 2005.